

*Управни одбор Операције
међународног мониторинга за Попис
становништва и домаћинства у
Босни и Херцеговини*

Седми извјештај оцјене

12.-15. фебруар 2013

Jean-Michel DURR, виши експерт, вођа тима УО

Roberto BIANCHINI, експерт

Увод и историјат

1. А Попис становништва и домаћинства провешће се у Босни и Херцеговини (БиХ) у складу са Законом о попису становништва, домаћинства и станова у Босни и Херцеговини 2013.године, како је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 3.фебруара 2012. Вијеће министара Босне и Херцеговине позвало је Европску комисију да организује међународни мониторинг Пописа. Тако су Европска комисија, Вијеће Европе и Вијеће министара Босне и Херцеговине 18.априла 2012.године потписали Меморандум о разумијевању, како би се договорили о сљедећем:

- Општи циљ Операције међународног мониторинга Пописа становништва и домаћинства у Босни и Херцеговини је надгледање усклађености цијелог процеса Пописа, од припреме до дисеминације података, са:
- Међународним стандардима за пописе становништва и домаћинства које дефинишу УНЕСЕ и Еуростат, а које је одобрила Конференција европских статистичара као Препоруке за Пописе становништва и домаћинства 2010.,
- Одредбом (ЕК) 763/2008 о пописима становништва и домаћинства, те мјерама имплементације;
- Основним начелима званичне статистике, усвојеним од стране Статистичке комисије УН, као и са Кодексом праксе европске статистике проглашеним од стране Европске комисије;
- Стандардима заштите и повјерљивости података, како је дато у Конвенцији о заштити појединца, а у вези са Аутоматском обрадом личних података Вијећа Европе, као и са важећим релевантним одредбама Европске уније.

2. Операцију спроводе Комитет међународних организација, Уптављачка група (УГ ИМО) уз помоћ вишег експерта за попис, експерти за пописе становништва, један или више експерата за информационе технологије, те особе које надгледају пописивање на терену.

3. Виши експерт за попис, експерти за попис и ИТ експерти процијениће усклађеност Пописа у Босни и Херцеговини са захтјевима датим у Меморандуму о разумијевању, али неће пружати никакву техничку подршку.

4. Под вођством Комитета и вишег експерта за попис, експерти за попис ће:

- Пратити техничку припрему Пописа, укључујући пилот попис и постпописна анкета, посебно израду упитника и приручника;
- Надгледати прикупљање, обраду и дисеминацију пописних података, верификујући испуњавање захтјева дефинисаних у ранијем тексту;
- Контролисати поштено и исправно израчунавање на свим нивоима, те пратити да ли је повјерљивост појединачних података у потпуности загарантована;
- Истраживати сва остала питања релевантна за Попис.

5. Управљачка група именовала је г. Jean-Michela Durra као вишег експерта за попис и г. Roberta Bianchina, г. Benta Noerby Bondea, гђу Meryem Demirci, гђу Katerinu Kostadinovu-Daskalovsku, анд г. Guidoа Pieraccinia као експерте за пописе становништва. Виши експерт за попис и експерти за пописе чине Управни одбор ИМО међународних експерата.
6. Прва мисија УО ИМО је одржана од 23.до 26.априла 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени припрема за попис становништва и домаћинства у својим основним компонентама, укључујући припрему пилот пописа. Извјештај УО послао је Виши експерт за попис 12.маја ИМО Управљачкој групи.
7. Друга мисија одржана је од 26.до 29.јуна 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени напредак остварен након прве мисије у припреми за попис становништва и домаћинства, укључујући и припрему пилот пописа.
8. Трећа мисија одржана је 17.и 18.септембра 2012., а спровела су је два члана УО, г.Durr и гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ мисије био је да се оцијени имплементација препорука датих у претходним извјештајима и да се оцијени припрема пилот пописа планираног за период од 15.до 29.октобра 2012.
9. Четврта мисија одржана је између 10. и 29. октобра 2012.године, а спроводили су је чланови Управног одбора сукцесивно (сваки по пет дана, осим вишег експерта, чија мисија је трајала од 10.до 29.октобра). Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Пилот Пописа на терену. Такође, тим од четири посматрача, који су чинили Lidija Naumovska, Gabor Rosza, Jean-Paul Sardon и Per Schöning, био је присутан током цијелог периода спровођења Пилот Пописа. Сваки члан покривао је по неколико општина, како би посматрали операције рада на терену Пилот Пописа у свих 60 пописних кругова који су ушли у узорак за Пилот.
10. Пета мисија одржана је између 19.и 21.новембра 2012.(три дана), а спровела је чланица Управног одбора, гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Постпописне анкете Пробног пописа на терену. Експерт је обухватила свих 6 пописних кругова (у 6 општина) које су ушле у узорак Постпописне анкете, како би се посматрале активности на терену у склопу Постпописне анкете.
11. Шеста мисија одржана је између 10.и 13.децембра 2012.године, а спровела су је четири члана Управног одбора: г. Roberto Bianchini, гђа. Bent Noerby Bonde, гђа. Katerina Kostadinova-Daskalovska и г. Guido Pieraccini. Циљ ове мисије био је да се од статистичких институција чује о лекцијама наученим током Пробног пописа, те да се оцијени да ли су припреме на нивоу који би омогућио спровођење Пописа у априлу 2013.године.
12. Седма мисија одржана је између 12.и 15.фебруара 2013., а спровео ју је један члан УО, г.Roberto Bianchini. Циљ мисије био је да се оцијени ситуација када је у питању напредак припреме и имплементације ИМО препорука у новом контексту одгађања Пописа, са нагласком на поштивању рокова за картографску припрему. Други циљ био је да се прикупе информације и материјали за детаљнију оцјену напретка припремних активности Пописа, коју треба да дају сви чланови УО у марту или априлу 2013.

13. Тренутна оцјена заснована је на информацијама добијеним током састанака мисије, те на директним запажањима чланова мисије. Према томе, коментари и препоруке дати у даљем тексту засновани су на разумијевању експерата, па можда не одражавају стварно стање. Овај извјештај су припремили експерти који су спровели мисију, а довршио га је виши експерт за попис.

14. Експерти желе да изразе захвалност директорима и особљу БХАС, ФЗС и РЗС за расположивост и сарадњу, те особљу Вијећа Европе за савршену организацију мисије.

Резиме

15. Мисија је спроведена осам недјеља након што је ИМО дао препоруку да се Попис одгоди за најмање шест мјесеци, што би статистичким институцијама омогућило да финализују припремне активности Пописа у складу са ЕУ и међународним стандардима, као и довољно времена да се ријеше одређена питања која би могла угрозити успјешно спровођење Пописа становништва и домаћинства у БиХ.

16. Фокус мисије био је на томе да се оцијени ситуација када је у питању напредак припреме пописа и примјена ИМО препорука у новом контексту одгађања Пописа, уз нагласак на поштивање рокова за картографску припрему. Препоруке дате у посљедњем извјештају УО представљале су смјернице за дискусије усмјерене на проблематичне области, а Анекс 2 посљедњег извјештаја УО узет је као референца за оцјену напретка.

17. Уопштено, три статистичке институције су оствариле значајан напредак у пописним припремама, у складу са препорукама УО ИМО, те како је наведено у Анексу 2 претходног извјештаја УО, барем када су у питању активности за које је планирано да се доврше до фебруара 2013. Међутим, неки од основних циљева нису остварени, а неки од њих само дјелимичо, углавном због тога што одређена питања која су већ наглашена у претходним извјештајима УО још увијек нису ријешена.

18. На основу разговора вођених током мисије са статистичким институцијама, донесени су сљедећи основни закључци:

- a) Остварен је напредак у аспекту доношења одлука: Вијеће министара БиХ недавно је именovalo министра комуникација и саобраћаја, г.Дамира Хацића, као одговорног за укупну координацију пописне операције. Његова улога биће значајна у смислу подршке коју Влада пружа пописној операцији;
- b) Унутрашња организација комуникације између БХАС и ентитетских статистичких институција би требало да се побољша након неколико иницијатива БХАС. Вијеће министара именovalo је министра као координатора Пописа, како би подржало координацију пописне операције на нивоу Владе. Ипак, још увијек није јасно ко треба да доноси одлуке уколико се не постигне договор између три статистичке институције. Примјер овакве ситуације је неслагање о формулацији неких питања из

пописног упитника, као и о неким тачкама општег плана активности за пописне операције;

- c) Агенција за статистику припремила је детаљан план активности за општу операцију Пописа до 2016. За сваку од активности план наводи период имплементације и одговорну институцију. План је усклађен са ИМО препорукама.
- d) ЕУПХЦ је направио нацрт документа за Стратегију комуникације и промоције, који је одобрен од све три статистичке институције, али нису дате никакве информације о обуци менаџмента и особља у области комуникације током протеклог периода;
- e) Остварен је одређен напредак у имплементацији Закона о попису БиХ по питању дефинисања улога, дужности и одговорности три статистичке институције и унапређења инструкција за пописивање БиХ грађана који раде или бораве у иностранству дуже од 12 мјесеци (Чланови 40-42 Закона о Попису БиХ). Међутим, није остварен никакав напредак по другим питањима: дужности и одговорности општинских пописних комисија, заједничка пописна база података, одабир особља за рад на терену, успостављање регистра просторних јединица у Агенцији за статистику; није урађено ништа по питању усклађивања Закона о попису РС са Законом о попису БиХ;
- f) Након одлуке о одгађању датума спровођења Пописа, Вијеће министара БиХ је у јануару 2013. усвојило измјене и допуне Закона о Попису „Попис становништва, домаћинства и станова у Босни и Херцеговини 2013“ и послало их у хитну парламентарну процедуру. Закон је усвојио Представнички дом БиХ 31.1.2013.
- g) БХАС је ревидирао укупни буџет Пописа који треба да, по договору са ентитетским статистичким институцијама, преда на усвајање Централној пописној комисији и Вијећу министара БиХ. Његово усвајање и јасно дефинисање расподјеле и управљања финансијским средствима између три статистичке институције представља један од приоритета за напредак припреме Пописа;
- h) Пописни упитници П1 и П2 су ревидирани и статистичке институције су о њима постигле договор, осим за питања 19 (држављанство), 24 (етничка и национална припадност), 25 (вјерска припадност) и 26 (матерњи језик) у обрасцу П1; ове верзије упитника не обухватају јединствене шифре за адресе или зграде, како је предвиђено препорукама УО;
- i) Картографске припреме ће бити довршене према плану само у ФБиХ и Брчко Дистрикту. У РС, 30% територије још увијек није покривено ортофотографијама. Због тога, пописне мапе се не могу припремити за тај дио територије као за остатак државе, због чега настају разлике у методолошком приступу;

- j) Број пописних кругова ће бити дефинисан до краја фебруара 2013., али је очекивани укупни број исувише велики у поређењу са бројем кругова у Попису 1991.;
- k) Припрема се коначна верзија упустава са инструкцијама за рад на терену, у складу са искуствима стеченим током Пробног пописа 2012.
- l) Припереме активности обраде података углавном добро напредују, али ускоро треба донијети одлуке о приступу индивидуалним подацима који садрже личне информације и о мјесту гдје ће бити сервер за репликацију пописних података;
- m) ЕУРНС је направио нацрт документа о дисеминацији пописних података, који су одобриле све три статистичке институције.

19. Да закључимо, УО сматра да техничке припреме уопштено напредују, али са одређеним кашњењима. Чини се да до кашњења долази углавном због потешкоћа у успостављању ефикасног механизма доношења одлука, који би омогућио Агенцији за статистику да врши имплементацију и праћење припремних активности Пописа у складу с планираним активностима, у договору са ентитетским статистичким институцијама.

20. Током сљедеће мисије УО ће извршити оцјену пописних материјала направљених до марта 2013.године, те ће се детаљније позабавити напретком оствареним у техничким припремама.